

İsparta mebusu Kemal Turan ve Malatya mebusu Mahmut Nedim Beylerin askerî ve mülkî tekaüt kanununun 55 inci maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair 2/22 numaralı kanun teklifile askerî ve mülkî tekaüt kanununun muvakkat 2 nci maddesinin tefsiri hakkında 3/17 numaralı Başvekâlet tezeresi ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları

İsparta mebusu Kemal Turan ve Malatya mebusu M. Nedim Beylerin, askerî ve mülkî tekaüt kanununun 55 inci maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair 2/22 numaralı kanun teklifi

Yüksek Reislige

(1683) numaralı tekaüt kanunu dul zevceler ve yetim kızlar hakkında ayrı ayrı ahkâmı iltiva etmektedir.

Dul zevceler tekrar evleninceye veya ölünceye kadar zevçlerinden tahsis olunacak dul maaşını alırlar. Bu ahkâm eski tekaüt kanununda da aynen vardır.

Yetim kız ve dullara gelince bunlar ancak yirmi beş yaşından küçük iseler, babalarından maaş tahsis olunur ve yirmi beş yaşına gelince kesilir.

Babalarının vefatında yirmi beş yaşından yukarı yaşta olan kız evlâda yetim maaşı tahsis olunmaz.

Eski tekaüt kanununa göre kız ve dullara hangi yaşta olursa olsunlar babalarından maaş tahsis edilir ve bunlar evleninceye veya ölünceye kadar verilir. Hatta bunlardan evlenmesi üzerine maaşı kesilenlere, dul kaldıklarında tehhüllerinden evvel aldıkları yetim maaşı tekrar tahsis olunurdu.

(1683) numaralı tekaüt kanununun 47 nci maddesi : babalarından kızlara kalacak yetim maaşlarına ait eski kanun hükümlerini tamamen takyit etmiş, kanunun ikinci muvakkat maddesi ise, 25 ile 45 yaşları arasındaki, kız evlâtların babalarından almakta oldukları maaşların iki seneliği birden verilmek suretile - tasfiyelerini emreylemiştir.

Eski ve yeni tekaüt kanunlarına nazaran iki cihetten maaşa müstahak yetimlere, en çok alacakları cihetten maaş tahsis olunur.

Eski kanuna göre, mesela: Babasından maaşa müstehak bir kadın, evlendikten sonra dul kalır ve zevcinden müstehak olduğu maaş babasınınkinden yüksek olur ise, dul zevce sıfatile şayet babasından alacağı maaş daha yüksek ise, yetim sıfatile maaş alırdı, ve böylece tekrar evleninceye veya ölünceye kadar bu maaşlardan müstefit olurdu.

Halbuki, yeni tekaüt kanunu, babasından maaş alan ve (25) ile (45) yaş arasında olan kız evlâtları alelîtlak tasfiyeye tâbi tutmuştur.

Zevcinden dahi maaşa müstahak olduğu halde babasının maaşının yüksek olması hasebile kendilerine yetim sıfatile maaş tahsis olunmuş bir çok kadınlar da bu itlak hasebile tasfiyeye maruz kalmışlardır.

Halbuki babasından müstehak olduğu maaş az ve zevcininki çok olmasından, dul zevce sıfatile maaş tahsis olunmuş olan bir çok kadınlar eski ve yeni kanunların dul zevceler hakkındaki daimî ahkâmından istifade ederek maaşlarını almakta bulunmuşlardır.

Zevçlerinden kalan maaş yerine, babalarından kalan maaşı almak mevkiî kanunisinde olan dul evlâtların, ayrıca dul zevce sıfatile de haiz oldukları hak ile yeniden mevzu tasfiye ahkâmı arasındaki tezat; yeni tekaüt kanununun tanzimi esnasında derhatır edilmemiştir.

Müstehak olunan iki maaştan fazlasının tahsisi vazı kanunun yetim lehine koyduğu bir esastır.

Dul evlâtların, tasfiyeye tâbi olmayan zevçlerinin maaşı yerine, babalarından muhassas maaş almaları; dul zevcelik hakkının sukutundan değil lehlerine mevzu hükümlerden istifadelerine mestenittir.

Bu gibileri tasfiyeye tâbi tutmak; yetimlerin lehlerine mevzu hükümlerle ve onların menfaatleriyle telif olunmaz bir hâdisedir.

Binaenaleyh kanunun en yüksek maaşın tahsisi hususundaki mutlak hükmüne bir kaydı iltirazi koymak ve bu hükümle kanunun dul zevceler hakkındaki dâimi hükmünü telif etmek iktiza eder.

Tatbikat neticesi meydana çıkan hâdiseler muvacehesinde, kanuna hak ve adalefi mutlak surette tatbik edecek yeni kayıtlar ilâvesi zarureti vardır.

Bu sebeple kanunun 55 inci maddesinin ilk fıkrasına aşağıdaki fıkranın tezyili icap etmektedir.

« Ancak baba ve kocaları cihetinden maaşa müstahak olan dul zevcelerinin, yetim ve dul maaşlarından hangisini tercih ettikleri hakkında reyleri alınır. » Bu fıkra ile kanunun mühim noksanı ikmal ve ihtiyarında olmayarak istimal edilmiş bir hakkın, aynı mahiyetteki hak sahipleri için tatbik edilen hükümlerden istifadesi, temin olunmuştur.

Ancak tekaüt kanununun meriyeti mebzeli ile bu güne kadar geçen zaman zarfında tatbik edilmiş tasfiye muamelelerinin tashihî madelet icabı olduğundan şu fıkranın dahi evvelkisine tezyili zaruridir.

(Maaşı en çok cihetten muhassas olup 47 nci ve muvakkat 2 nci maddeler hükmüne göre maaşları kesilmiş olan dul kadınlar, kocaları cihetinden müstehak oldukları maaşın tahsisini istedikleri takdirde, verilen ikramiyeler borçlandırılarak tasfiye tarihinden itibaren yeni tahsis muamelesi yapılır.)

Isparta
Kemal Turan

Malatya
M. Nedim

**Isparta mebusu Kemal Turan ve Malatya mebusu M. Nedim Beylerin kanun teklifi
1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanununun 55 inci maddesine bazı fıkralar ilâvesine
dair kanun lâyihası**

MADDE 1 — 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanununun elli beşinci maddesinin ilk fıkrasına şu fıkralar tezyil edilmiştir:

(Ancak baba ve kocalar cihetinden maaşa müstahak olan dul zevcelerinin yetim veya dul maaşlarından hangisini tercih ettikleri hakkında reyleri alınır. Maaşı en çok cihetten muhassas olup 47 nci ve muvakkat ikinci maddeler hükmüne göre maaşları kesilmiş olan dul kadınlar kocaları cihetinden müstehak oldukları maaşların tahsisini istedikleri takdirde, verilen ikramiyeler borçlandırılarak bu cihetten tahsis muamelesi yapılır).

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Askerî ve mülki tekaüt kanununun muvakkat 2 nci maddesinin tefsiri hakkında 3/17 numaralı Başvekâlet tezkeresi

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı: 6/761

18 - III - 1931

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Tekaüt kanununun muvakkat ikinci maddesinin tefsiri hakkında Millî Müdafaa vekâletinden yazılan 31/638 numaralı tezkerenin sureti leffen takdim kılınmıştır.

Muktazasının ifa ve neticesinin işarına müsaade buyurulması arz olunur efendim.

Başvekil
İsmet

Başvekâleti Celileye

Tekaüt kanununun 55 inci maddesi yetimlere en çok alacağı cihetten maaş verilmesini ve muvakkat ikinci maddesi de (25) yaşından yukarı kız çocuklara iki senelik maaşlarını birden verip alâkalarının kesilmesini emrediyor.

Bu iki maddeden birincisi yetimleri mutlak olarak terfih gayesini, diğeri ise (25) yaşından yukarı evlenmemiş kız çocukları evlendirmeye yol açmak maksadını gözettiği halde bu iki maddenin gaye ve maksatları lâyikile düşünülmeyerek tatbiki cihetine gidilince yetimlerden bir kısmı cidden mağdur bırakılmış olacak ve meselâ iki dul kadından birinin ölmüş kocasının rütbesi ölen babasının rütbesinden yüksek ise kocasının maaşını devam üzere almasına mukabil diğeri dul kadının ölen babasının rütbesi kocasından büyük ise iki seneliği birden verilerek defaten maaşı kesilecektir ki, kocaları ölmüş yanyana duran iki kadından biri babasının yüzünden müreffeh, diğeri aynı yüzden mağdur kalacaktır.

Vazı kanunun; (55 madde ile) mahza yetimleri maişet güçlüğünden bir derece korumak hususundaki yüksek gayesi tamamen kavranılmazsa yetimlere şifa veren bu madde « aynı kanunun muvakkat ikinci maddesindeki kelimelere bağlanmak yüzünden » yetimlerden bir kısmı için elem verici bir mahiyet alacaktır.

Vazı kanunun « muvakkat ikinci madde ile » 25 yaşından yukarı evlenmemiş kız çocukları evlenme, çocuk yetiştirme yoluna sürmek için ölmüş babasının maaşını elinden almak istemesindeki vatanî düşüncesi yanında;

Ölmüş kocasından maaş almakta iken babası ölünce, kanundaki kız çocuk tabirine sokularak bir kaç çocuklu ve artık evlenmeye ne arzusu ve ne de takati olmayan belki sakat bir dul kadını evlenmeye icbar ile çürük temelden aile ocağı kurdurmak düşüncesi asla yer tutamazdı.

Bu sebeple babalarından maaşı verilerek alâkalarının kesilmesine razı olmayan ve hiç olmazsa kocalarından muhassas maaşlarının devam üzere verilmesini istirham eden dul kadınların müracaatları tevali ettiğinden ve 55 inci maddede arzuya bakılmayarak babalarından maaşı kesileceği hakkında sarahat olmadığından muvakkat ikinci maddedeki « kız çocuklar » arasında dul kadın dahil olmadığı hakkında bir tefsir kararı alınması tasvibi samilerine iktiran eylediği takdirde icabına emir buyurulmasını arz ve istirham eylerim efendim.

M. M. V.

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No. 69
Esas No. 2/22, 3/17

13 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

1683 numaralı tekaüt kanununun muvakkat ikinci maddesinin tefsiri hakkında Milli Müdafaa vekâletinden yazılan tezkere suretinin gönderildiğine dair Başvekâletin 6/761 numaralı ve 18 - III - 1931 tarihli tezkeresile mezkûr kanunun 55 inci maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair Isparta mebusu Kemal Turan ve Malatya mebusu Mahmut Nedim Beyefendiler tarafından verilen kanun teklifi encümenimize havale edilmekle Milli Müdafaa ve Maliye vekâletlerinden gelen mahsus memurlar hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu:

Gerek vekâleti müşarileyhanın gerek Kemal Turan ve Mahmut Nedim Beyefendilerin bu bap-taki teklifleri:

Evvelki tekaüt kanununa tevfikan baba cihetinden daha fazla isabet etmesine mebni yetim maaşı tahsis kılınmış olan dul kadınların 1683 numaralı tekaüt kanunu meriyete geçtikten sonra tasfiyeye tâbi tutulmak suretile maaşlarının kesilmesinden mütevellit vaziyetin tashihi noktasına matuftur.

Filhakika bu bap-taki esbabı mucibe mazbatalarında da beyan ve izah kılındığı üzere iki dul kadından birisine yalnız kocasından maaşa müstahak olması hasebile dul maaşı tahsis kılmıyor ve elyevm bu maaşın itasına devam ediliyor. Diğerisi ise hem kocadan, hem de baba cihetinden maaşa müstahak olup, fakat babadan daha fazla maaş isabet etmiş olmasına binaen evvelki kanun hükmüne tevfikan kendisine yetim maaşı bağlanıyor ve bu kadın elyevm meri olan kanunun muvakkat ikinci maddesine tevfikan da tasfiyeye tâbi tutulmak suretile maaştan mahrum bırakılıyor. Bu ise kocadan maaşa müstahak olan dul kadınların maaşlarının devamı prensibi adalet mefhumu ile kabili telif olmayan bir vaziyet ihdas ediyor.

Çünkü koca tarafından isabet edecek olan maaşın esas olduğuna nazaran her iki cihetten maaşa müstahak olan dullara baba cihetinden fazla isabet eden maaşın tahsisi, aradaki farkın kocadan müstahak maaşa ilâvesi mahiyetinde ve maaş sahibinin lehinde olmak üzere evvelki kanuna vaz edilmiş bir hükme müstenittir. Binaenaleyh tahsis kılınan maaşta hesaba esas olan bu hükmün kocadan gelen hakkın izalesine bir sebep teşkil edemeyeceğine ve bu itibarla kocasından da maaşa müstahak iken baba cihetinden maaş alan dulların kız çocuklar hakkında tatbik edilen muameleden hariç olduğuna encümenimiz kani olarak mezkûr 1683 numaralı kanunun muvakkat ikinci maddesinin birinci fıkrasındaki « kız çocuklar » tabirinin tefsiri suretile vaziyetin tashihi muvafık görmüş ve bu yolda bir tefsir fıkrası hazırlamıştır.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi kılınmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Mal. E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Çorum		İstanbul	Malatya	İzmir	Kastamonu
<i>İsmet</i>		<i>M. Ziya</i>	<i>M. Nedim</i>	<i>Kâmil</i>	<i>Refik</i>
Aza	Aza	Aza			
Isparta	Kütahya	Aydın			
<i>Kemal Turan</i>	<i>Ömer</i>	<i>Adnan</i>			

Tefsir fıkrası

1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanununun muvakkat ikinci maddesinin birinci fıkrasındaki « kız çocuklar » tabirinin tefsiri

Kız çocuklar (Kocasından da maaşa müstahak iken baba cihetinden maaş alan dullar hariç).

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

M. No. 131

Esas No. 2/22, 3/17

13 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

1683 numaralı askerî ve mülki tekaüt kanununun muvakkat ikinci maddesinin tefsiri hakkındaki Başvekâletin 18 - III - 1931 tarih ve 6/761 numaralı tezkeresile mezkûr kanunun 55 inci maddesine bazı fıkralar ilâvesi suretile tadiline dair Isparta mebusu Kemal Turan ve Malatya mebusu Mahmut Nedim Beylerin kanun teklifi Maliye encümeni mazbatasile birlikte encümenimize tevdi edilmekle Milli Müdafaa vekili Zekâi Bey ile Muhasebat umum müdürü Faik Bey hazır oldukları halde tetkik ve mütalea edildi.

1683 numaralı askerî ve mülki tekaüt kanununun elli beşinci maddesinin birinci fıkrası « müteaddit cihetten maaşa müstahak olan yetimlerin maaşı en çok alacağı cihetten hesap olunur » diye yazılı olup bu hükme göre kocasından ve babasından maaşa müstahak olan dul bir kadının babasından kalan maaşı kocasından kalan maaşına nazaran daha fazla olduğu takdirde bu maaşın verileceği meydandadır. Ancak, bu takdirde muvakkat ikinci maddenin « bu kanunun meriyete girdiği tarihte yaşları yirmi beşi müteceviz bulunan kız çocuklara muhassas maaş ve tahsisatı fevkalâdeleri mecmuunun iki seneliği defaten verilerek alâkaları kesilir » diye yazılı birinci fıkrasına göre zevci ve babası ölerék maaşa nail olan bir kadın fazla maaş bırakan babaya nazaran kız çocuk telâkki edileceğine binaen bu fıkra hükmünü tatbik zarureti tahakkuk ederek zevcinden kalan daha az maaşı devamlı olarak almaktan mahrum olduğu gibi babadan kalan fazla maaşı dahi devamlı olarak alamayarak tasfiyeye tâbi tutulacaktır.

Halbuki babadan maaşı olmayan veyahut babadan maaşı daha az ve kocadan maaşı daha çok olarak müstahakrı maaş bulunan her hangi bir kadına kocadan kalan maaş tahsis olunduğu tarzda bu kadın mahza muvakkat ikinci maddenin (kız çocuklar) tabiri içine girmemesinden dolayı kocasından kalan maaşı devamlı olarak alacaktır.

Vatandaşların yedi iktidarında olmayan bir sebepten dolayı bazılarının bir haktan mahrum tutulması ve bazılarının dahi bir hakka mazhariyeti müsavatsızlık ve adaletsizlik neticesini tevlide kâfi makbul bir sebep addedilemeyeceği tabiidir.

Onun için haddi zatinde müteaddit cihetten maaşa müstahak olanları mutlak olarak himaye ruhunu taşıyan elli beşinci maddenin birinci fıkrası hükmünü bazı vatandaşlar için tatbiksiz ve gayesiz bırakan muvakkat ikinci maddenin birinci fıkrası hükmünden kurtarabilmek için birinde (yetimlerin) diğesinde (kız çocukların) diye kullanılmış olan iki kelimenin farkından çıkan bu tenakuzu ortadan kaldırmak üzere elli beşinci maddenin tadilini muvafık telâkki ettik.

Çünkü; elli beşinci ve muvakkat ikinci maddeler metinleri pek vazih ve ibareler çok sarih olduğu için hükümler arasındaki meşhut tenakuzun tefsir ile kabili hallolmadığını gördük.

Elli beşinci maddenin tadili halinde dahi evvelce yani 1683 numaralı kanunun meriyete girdiği tarihte muvakkat ikinci maddenin hükmüne tâbi tutulmuş ve bu yüzden mahrumiyete uğramış olanları bundan kurtarmakla beraber Hazine hukukunu da vikaye etmiş olmak için de evvelce babalarından tahsis olunan maaşın tasfiyesi neticesinde aldıkları paradan mahsup muamelesinin nasıl yapılacağı ve üst tarafının yeni tahsis olunacak dul yani koca maaşından ne suretle ve ne miktar kesilerek istirdat edileceği madde metninde yazılmıştır.

Yukarıda arzolunan mülâhazalara binaen hazırlanan kanun lâyihası Umumî heyetin yüksek tasvibine arzolunmuştur.

Reis	Reisvekili	Aza	Aza	Aza	Aza
Gümüştane	Konya	Aksaray	Çorum	Elâziz	Erzurum
<i>H. Fehmi</i>	<i>K. Hüsnü</i>	<i>A. Süreyya</i>	<i>Mustafa</i>	<i>H. Tahsin</i>	<i>Asım</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Edirne	Giresun	İstanbul	Isparta	Manisa	Niğde
<i>Faik</i>	<i>Kâzım</i>	<i>Sadettin</i>	<i>Mükerrem</i>	<i>M. Turgut</i>	<i>Faik</i>
					<i>M. Remzi</i>

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

3 haziran 1930 tarih ve 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanununun 55 inci maddesinin tadili hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 3 haziran 1930 tarih ve 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanununun 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

Müteaddit cihetten maaşa müstahak olan yetimlerin maaşı en çok alacağı cihetten hesap olunur.

Ancak maaşa müstahak olan dul zevcelere pederlerinden düşen yetim maaşı, dul maaşından fazla olursa reyleri alınır. Zevçlerinden intikal eden maaşları tercih ettikleri takdirde bu maaş tahsis olunur.

Pederlerinden tahsis olunan maaş miktarı, zevçlerinden intikal eden maaştan fazla olmak hasebile 47 nci ve muvakkat ikinci maddeler mucibince tasfiyeye tâbi tutulan dul zevceler hakkında dahi bu fıkra hükmüne tevfikân muamele olunur.

Bunlar zevçlerinden intikal eden maaşı tercih ederlerse tasfiye tarihinden itibaren zevçlerinden tahsisi lâzımgelen maaş miktarları hesap olunarak evvelce pederlerinden tahsis olunan maaşın tasfiyesi neticesinde aldıkları paradan mahsup olunarak üst tarafı, yeni tahsis oluncak dul maaşından dörtte biri kesilmek suretile istirdat edilir.

Ellinci ve muvakkat dördüncü maddeler mucibince tasfiyeye tâbi tutulmuş bulunan zevce, ana ve baba ve zevçlere diğer cihetten daha fazla maaş tahsisi lâzımgeldiği takdirde yalnız iki maaş arasındaki fark miktarı tahsis ve ita olunur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.